

Mlada Sodobnost

Gašper Stražišar

Igor Karlovšek: Plezalec.

Dob: Miš založba (Zbirka Srečanja), 2024.

Celjski pisatelj, scenarist in odvetnik Igor Karlovšek v svojih delih pogosto obravnava kriminalne primere, se pogloblja v slovenski pravni sistem ter kritično premišljuje o lažeh ter skrivnostih, ki nas obkrožajo. Poznan je kot eden tistih piscev, ki v svoje realistične romane vpletajo kriminalno ozadje, pri čemer mu odvetniško znanje zagotovo koristi, sočasno pa z globljim uvidom in kritičnostjo pogosto opisuje delovanje družbe v tranziciji in prestrukturiranju. Prav slednje se najbolje prikazuje v njegovih romanih za odrasle, kot so *Odvetnik* (2014), *Bahamski dokument* (2017), *Rodoljub* (1994) ali *Klan* (1994), s katerim se je uvrstil tudi med nominirance za nagrado kresnik. Vendar Karlovšek ni zgolj pisatelj “za odrasle”, že vrsto let se posveča tudi mladinski literaturi. Za eno svojih prvih mladinskih del z naslovom *Gimnazijec* (2004) je bil leta 2005 nominiran za nagrado kresnik in prejel nagrado večernica, današnja mlado generacijo pa navdušuje z zbirkami pustolovsko-zgodovinskih romanov *Ognjeno pleme* (pet delov) in *Ognjeni trije* (doslej jih je izšlo pet), v katerih opisuje čas naselitve Slovanov na območje današnje Slovenije, še pred nastankom Samove plemenske zveze in kneževine Karantanije. Njegov najnovejši mladinsko-pustolovski roman, *Plezalec*, je izšel lani.

Že naslov nam sicer pove, da bo to zgodba o osvajanju vrhov, ki jih v prostem času osvaja tudi avtor sam, vendar nam že prve strani ponudijo

adrenalinsko branje. “Moč je iztekala iz telesa Roka Mirnika, kot bi se odprla nevidna pipa in bi z vsakim utripom srca mišice izgubljale energijo. Dihal je vedno hitreje in plitveje, v kolena se je z vedno močnejšo tresavico nabirala panika. Oči so begale sem ter tja, niso ujele prave točke, kamor bi se obesile in rešile težavo. /.../ Oprimka, na katerih je stal, sta bila slaba.” Pred nami se odvije manjša nesreča, zaradi katere se protagonist romana, najstnik Rok Mirnik, odpove nadaljnjemu plezanju, njegova odločitev pa vpliva na dinamiko odnosov tako v družini kot med Rokom in njegovo najboljšo prijateljico Tino. Sledi nov preobrat, po katerem se roman razdeli na dve vzporedni zgodbi: v eni spremljamo zgodbo Rokove mame Jasne in njegove prijateljice Tine, katerih malo letalo je na poti iz tujine strmoglavilo v Robanovem kotu, v drugi zgodbo Roka, njegovega dedka Toneta in očeta Vasje, ki se odpravijo reševati svoji bližnji osebi.

Deljenje pripovedi na več vzporednih zgodb smo že srečali tudi v Karlovškovem mladinskem pustolovskem romanu *Preživetje*; gre za učinkovit literarni prijem, ki tako avtorju kot bralcu omogoča pozornejše spremljanje dogodkov, hkrati pa se avtor s tem uspešno posluži zlatega pravila kriminalk in pustolovskih romanov, po katerem mora bralec vedno vedeti več od protagonistov. Napetost, ki jo avtor ustvarja in stopnjuje s prepletanjem dveh pripovednih pramenov, uspešno vzdržuje vse do konca romana. Ženski nesrečo preživita in se, čeprav poškodovani, po zaslugi Jasninega znanja vkopljeta v sneg, da bi ohranjali toploto. To, da sta preživeli, vemo le bralci, in prav tako le bralci vemo, da so se Rok, njegov oče in dedek odpravili na reševalno akcijo.

Roman bi lahko na tem mestu sledil klasičnemu popisovanju pustolovske zgodbe, spremljali bi plezalce, ki hitijo na pomoč, in poškodovanki, ki se borita za preživetje. In čeprav je to osnovna premisa romana, nam delo ponudi bistveno več. Rok se je po nesreči zaradi strahu odrekel plezanju, zdaj pa se ponudi priložnost za pogovor z dedkom – zgodi se pomenljiv dialog o strahu kot “čisto normalnem odzivu na smrtno nevarnost”, o dveh, ali se da strah preseči, pri čemer Rok v dedku najde oporo in razumevanje. Takih trenutkov je v romanu več. Mestoma avtor nameni dialoge in notranje monologe tudi odraslim literarnim likom, pri čemer pa včasih pozabi, da je roman namenjen mladim bralcem, ki jim težave odraslih ne morejo biti razumljive. Pogovor med očetom in mamo o očetovih previsokih pričakovanjih do Roka, na primer, zaustavlja živahen tok pripovedi, dialog pa je za mlade bralce, ki se s tako težavo ne srečujejo, lahko manj zanimiv. Res pa je, da avtor s tem naslavlja eno izmed težav, ki v odnosih

med starši in otroki v današnjem času ni redka, roman pa s tem dobiva tudi medgeneracijske lastnosti.

Karlovšek, tudi sam pohodnik oziroma plezalec, natančno pozna strokovno terminologijo (na koncu knjige je dodan slovar), pa tudi občutke, ki prevevajo plezalce v ključnih in predvsem izčrpljujočih trenutkih. Tako pustolovska zgodba ni le brezglavo hitenje k reševanju, ampak natančen popis dogodkov, ki se zgodijo v slabem vremenu, ob snegu in mrazu. “Zakaj potem še naprej rineš skozi to nemogoče ruševje z menoj, če mi ne verjameš?” je izbruhnil Rok, z živci precej bolj na tankem, kot je mislil, da je. Tone je vedel, kako deluje utrujenost. Zavore popustijo, začnejo se očitki. Upravičeni in tudi tisti manj upravičeni,” beremo pogovor med vnukom in dedkom, ki v najhujšem vremenu presejata meje svojih zmožnosti in se borita z obupom.

Ideja, kako ne obupati in kako nas ljubezen do drugega žene naprej, tudi k preživetju, je osrednje gonilo romana. Avtor (kot v večini svojih mladinskih romanov) naslika pomen skupnosti, tokrat družinske. Njegovi protagonisti so odvisni drug od drugega, skupaj pa tvorijo družino, katere člani so si med seboj sicer zelo različni, in vendar bi drug za drugega naredili prav vse. Ponudi nam eklektično mešanico dogodkov, z novimi in novimi preobrati, ki jih spretno poveže v berljivo celoto. Situacije, bodisi v šoli bodisi v gorah, opiše s številnimi podrobnostmi, slikovito opiše pokrajino in bralca preseli v zimsko vzdušje. Ali pa v strah in mraz, s katerim se spopadeta Jasna in Tina: “Prostor je bil utesnjen, a je bil verjetno veliko toplejši od jutra, ki je čakalo zunaj. /.../ Previdno je odrinila dekle na stran in nanjo naložila oblačila, ki jih je mislila uporabiti, potem pa telo in poškodovano nogo in roko počasi premikala tako, da je z glavo dosegla narejeni zračnik. Z dlanjo je odločno segla v sneg, s katerim je zapolnila vhod, ko sta končali kopati, in potisnila. Mraz jo je ugriznil v kožo, a je vztrajala, dokler prsti niso na drugi strani pogledali ven.” Karlovšek opisuje dogodke, pokrajine in napore tako živo, da se nam mestoma zazdi, da se pred nami vrta film.

Roman ne odpira le zanimivih tem, pri čemer prevprašuje medsebojne odnose, premagovanje strahu in medsebojno zaupanje, ampak slednje vpne v do konca napeto pripoved, v okviru katere se v bralca še posebej zasidra misel, je plezanje eno izmed bolj povezujočih dejanj. To ugotovi tudi glavni najstniški protagonist: “Še mesec dni, pa bosta oba imela sedemnajst let. Malo ali veliko, a po njegovem niso šteli dnevi, štelo je, kar sta doživela in preživela skupaj. Bil je prepričan, da sta se takrat, ko sta bila zvezana v eno v steni, povezala v nerazdružljivo celoto.”